

Stiftamtmand Grev Sponnecks Tilfange- tagelse i Ribe,

Natten til den 14. Maj 1848.

Af Premierløjtnant af Fodfolket **J. D. Stemann.**

EFTER Slaget ved Slesvig og Kampen ved Oversø maatte den danske Hær i Slutningen af April 1848 forlade Sønderjylland. Hovedhæren gik over til Als, og herefter fulgte Fjendens højre Fløjdivision. En mindre Del af den danske Hær gik derimod mod Nord, og efter den fulgte de to øvrige fjendtlige Divisioner under Kommando af General v. Wrangel. 2. Maj overskredes Koldingaa, og den sydøstlige Del af Nørrejylland med Fredericia besattes. Herefter indtraadte til den 24. Maj en Stilstand i Troppebevægelserne, under hvilken Haabet om en for Danmark lykkelig Vending af Krigen tiltog Dag for Dag, idet Sverrig havde sluttet Forbund med Danmark og allerede landsat 5000 Mand paa Fyn. Som Følge heraf tiltog baade Befolkningens og Øvrighedens Modstand mod de tyske Udskrivninger og andre Foretagender i den Del af Jylland, der laa det af de Tyske besatte Distrikt nærmest. I denne Periode falder den Begivenhed, om hvilken her skal berettes:

Det til Brigaden Möllendorff hørende preussiske Husarregiment (Nr. 3) „Ziethen“ laa i Kantonnement i Egnen omkring Kolding, Ritmester Hann- v.Weyherns*) Eskadron af samme i Harthe og Paaby.

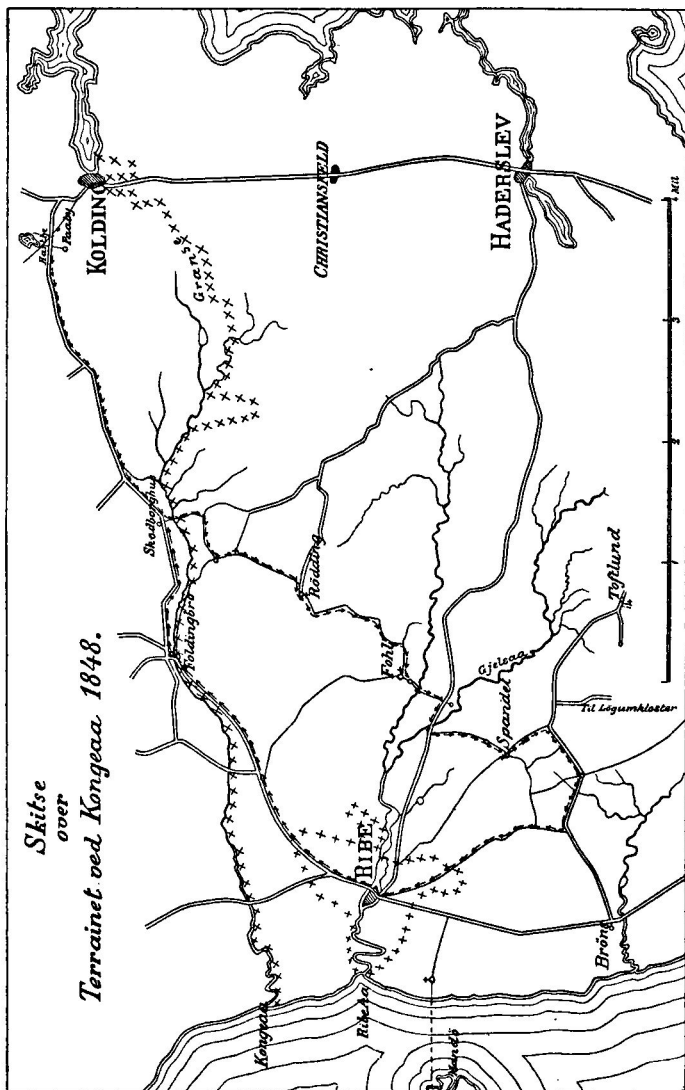
Eskadronschefen havde den 12. Maj om Aftenen netop sat sig til et Parti L'hombre, da en Ordonnans kom sprængende ind i Gaarden og bragte ham Ordre til

*) Otto Rudolph Benno Hann- v. Weyhern f. 23. Oktbr. 1808, d. 2. Novbr. 1890, senere kommanderende General for II. preussiske Armékorps. Paa det her gengivne Billede bærer han det pommerske Husarregiment (Blücherske Husarer) Nr. 5's Uniform. Nærværende Fremstilling følger hans egne Optegnelser, offentliggjorte i „Militärwochenblatt“ 1890.

straks at begive sig til Kolding og melde sig til General Möllendorff for at modtage Instruktioner. I Kolding fik han saa gennem Brigadegeneralen Ordre fra den kommanderende General til at bryde op næste Morgen med 60 Husater til Ribe for at arrestere den derværende Stiftamtmand eller hans Stedfortræder og bringe vedkommende til Hovedkvarteret i Kolding. Som Stiftamtmand i Ribe nævnedes fejlagtig Overauditør Rømeling-Stricker, som hans Stedfortræder Krigsraad Søren Juel — dog var det tvivlsomt, om disse endnu var i Funktion. Divisionskommandøren lod endnu tilføje, at selv om et Sammenstød med Fjenden paa Vejen til Ribe ikke var sandsynligt, saa var det dog ikke umuligt, at det kunde indtræffe, hvorfor de nødvendige Sikkerhedsregler ikke maatte forsømmes. Man havde ogsaa hist og her i Tørvestakke og Møddinger fundet Vaaben, som man antog var fordelte blandt Befolkningen, og hvoraf man ventede, at den ved Lejlighed vilde gøre Brug.

Afstanden fra Kolding til Ribe er 8 Mil, og Vejen fører — for største Del i Nørrejylland — først mod Vest, senere mod Sydvest, idet den ved Foldingbro passerer Kongeaaen. De preussiske Tropper naaede kun frem til Nebel Aa nær ved Paaby, saa at hele den vestlige Del af Landet var ubesat. Den danske Befolkning holdt nøje Øje med Fjenden og rapporterede alt, hvad denne foretog sig, videre. At gøre sig forstaaelig for Befolkningen faldt Tyskerne meget svært, hvorfor der som Tolk medgaves Ritmesteren en dansk-talende slesvig-holstensk Dragon, ligesom der paa hans Ønske blev tildelt ham Løjtnant Roos, en særlig forstandig og behændig Officer.

Med Kortforsyningen saa det sørgeligt ud. Det

gode Mansaske Kort var overalt i Tide skaffet til Side, ligesaa Amtskortene, og Følgen var, at Ritmesteren maatte tage til Takke med et Bomuldslommetørklæde, hvorpaa man havde trykt et yderst maadeligt Kort over det nordlige Sønderjylland og den allersydligste Del af Nørrejylland.

Sit hemmelige Hverv meddelte Ritmesteren kun Løjtnant Roos.

Den 13. Maj Kl. 8 om Morgenen — man valgte ikke et tidligere Klokkeslet, for at Indbyggerne ikke skulde finde Afmarchen paafaldende — stod det til Foretagendet bestemte Husardetachment klart til Afmarch ved Paaby, bestaaende af 2 Officerer, 5 Underofficerer, 2 Trompetere og 56 af de raskeste og bedst beredne Husarer. Føreren havde besluttet ikke at marchere direkte til Ribe, men efter at have fulgt Hovedlandevejen til Skodborghus, her at overskride Kongeaaen og rykke videre Syd paa, for saa om Natten pludselig at vende om og gaa lige løs paa Ribe. Afmarchtiden og Vejlængden var saaledes afpassede, at man efter 9—10 Miles March ved Midnatstid vilde kunne naa Ribe¹⁾.

Under Marchen undgik Ritmester Hann' saa vidt muligt alle Detacheringer og indskrænkede sig til de simpleste Sikkerhedsforanstaltninger, men instruerede hver enkelt Husar om at have et Øje paa hver Finger og straks at melde om enhver Iagttagelse, der kunde have Betydning.

Ved Skodborghus saas flere Ryttere paa Højderne; nogle Husarer, der sendtes efter dem, kunde dog ikke naa dem, men antog, at det var beredne Bønder. Imidlertid bøjede Afdelingen af mod Syd og gik over

¹⁾ Marchvejen er paa Skitsen angivet ved Pile.

Kongeaaen til Rødding og Røddinggaard, hvortil man ankom Kl. 1½ Eftermiddag. I Rødding blev den mindre Halvdel af Húsarerne efterladt for at fodre og spise til Middag i Nærheden af Kirken, i hvis Taarn en Udkigspost blev anbragt. Med Resten rykkede Eskadronschefen til Røddinggaard, hvis Ejer, Mylord, efter hvad han havde erfaret, var en ivrig Slesvig-Holstener. Her blev ligeledes fodret; Vejene blev besatte med Poster og Patrouiller. For at faa Beboerne til at tro, at Marchen gik Syd paa, maatte Folkene spørge efter Vejen til Løgumkloster, og da det var af Vigtighed at faa nøje Besked om, hvem der var i Funktion som Stiftamtmand i Ribe, bragte Ritmesteren Samtalen med sin Vært hen paa dennes Omgangskreds der paa Egnen og mente, at han vel blandt andet maatte have en saadan i Ribe, hvor der jo maatte være en Del højere Embedsmænd. Herved fik han at vide, at Grev Sponeck var Stiftamtmand i Ribe og Krigsraad Søren Juel hans eventuelle Stedfortræder, medens Overauditør Rømeling-Stricker var Borgmester. Iøvrigt skildredes Indbyggerne i Ribe af Mylord som saa ivrige Danske, at denne som Holstener ikke turde vise sig der, naar han ikke vilde udsætte sig for at blive slaet ihjel!

Efter at Beslaget paa Hestene var blevet eftersat og de var blevne omsadlede, brød Hann- v. Weyhern igen op Kl. 5 for over Spandet at marchere videre. Ejeren af Røddinggaard skildrede ham Vejen derhen som førende over Hede og Mose og vanskelig at finde; han vilde gerne selv tjene som Fører, men risikerede paa den anden Side for meget herved af sine dansk-sindede Folk. Paa dette Punkt blev han dog beroliget, idet Ritmesteren lod ham anbringe midt imellem

to Husarer og lod ham med Fouragerliner binde til disses Heste, medens Husarerne førte hans Hest ved Tøjlen. — Netop som man afmarcherede, indtraf 2 Kyrasserordonnanser fra den kommanderende General, som foruden oplysende Instruktioner ogsaa bragte Befaling til at arrestere *Grev Sponneck* og, hvis man ikke kunde faa denne fat, da Overauditør Rømeling-Stricker. Grunden til Arrestationen var, at førstnævnte ikke havde villet efterkomme General Wrangels Rekvisitioner i deres fulde Udstrækning eller, som Generalen selv udtrykte dette, havde opfordret Amtets Beboere til aabenlyst at sætte sig op imod Overkommandoens Anordninger. — I Nærheden af Fohl lod man Føreren ride tilbage.

Ikke langt fra Fohl fører Vejen over Flads Aa; Broen her var imidlertid berøvet hele Plankelaget og saa grundig ødelagt, at det ikke var muligt i Løbet af kort Tid igen at gøre den farbar. Man maatte derfor søge at vade over Aaen, hvis Bredder var ret sumpede, og fandt omsider ved Hjælp af Stænger et Sted med saa fast Bund, at Detachementet kunde naa den anden Bred, selv om flere Heste blev stikkende og maatte trækkes op med Fouragerliner.

Ved Spandet meddelte Ritmester Hann sit Mandskab, at Rejsen ikke gik til Løgumkloster, men andetsteds hen for at løse et hemmeligt Hverv. Man skulde nu, for at vildlede Beboerne, spørge efter Brøns, to Mil Syd for Ribe, og lade sig mærke med, at Detachementet skulde paa Kystvagten her.

Paa den anden Side Spandet gjorde man igen Holdt i en større, enligt liggende Kro, idet alle Ud-gange paa een nær blev lukkede, og Stedet bevogtedes af Poster. Disse maatte, for ikke at røbe sig som

saadanne, sætte sig ned med Karabinen i Skødet. Indtil Kl. 10 blev enhver, der vilde, indladt, men der var givet Husarerne Ordre til ikke at lade nogen komme ud. Hestene blev igen fodrede, Folkene fik Kaffe. Nysgerrigheden havde lokket mange Folk til fra den nærliggende By, og Kl. 10 var Krostuerne temmelig fulde af Folk, der ikke var lidet overraskede over ikke at kunne forlade Huset igen.

For Ritmesteren var det om at gøre at skaffe sig et Køretøj, hvorpaa han kunde medføre de eventuelt saarede og Arresterne. Derfor havde han straks inspiceret alle Stalde og Vognskur og fundet et Par stærke Køreheste og en af de saakaldte Holstensvogne. Disse rekvirerede han nu hos Værten og forlangte en med hele Eggen særlig godt kendt Mand som Kusk. Værten anviste ham hertil en af Gæsterne, der vidste god Besked, fordi han almindeligvis blev brugt som Bud og da mest til Ribe. Denne Mand blev saa medtaget som Kusk, de bageste Sæder toges af Vognen, og Hø lagdes i Stedet. Under fortsatte Efterspørgsler efter Vejen til Brøns brød man op Kl. 11¹/₂ og fulgte Vejen dertil. Kapperne var anlagte, Sablerne hægtede op og Sabelringene omviklede for ikke at rasle. En Fortrop gik forud og fik Ordre til at gøre Holdt ved den tredie Vej til højre, hvilken førte til Ribe.

Da man var naet til Vejsvinget, eksamine-rede Ritmesteren ved Hjælp af Tolken Kusken grunddigt og fik at vide, at Ribe var omflydt af Vand til alle Sider og kun havde to Indgange: Nørreport og Sønderport. Selve Byen indtog kun ringe Rum og havde snævre Gader. Fra Sønderport førte en Gade til Nørreport over Torvet, hvorved Domkirken laa. Før man kom til denne, førte en Gade til højre til

Posthuset¹⁾ og videre til Grev Sponnecks²⁾ Bolig. Greven var en Mand af god Middelhøjde, han havde

¹⁾ Skolegade Nr. 210.

²⁾ Marius Sabinus Wilhelm Rigs greve Sponneck (Søn af Oberstløjtnant Georg Vilhelm Rigs greve Sponneck og Hylleborg, f. v. Eppingen) f. i Kbhvn. 22. Maj 1787. Student 1804, del-

graat Haar og var omkring de treds. Ved selve Torvet, („ved Hjørnet til højre¹⁾“ havde Overauditør Rømeling-Stricker²⁾ Kontor, en mager Mand paa 40 Aar. Kusken fortalte videre, at han i flere Dage ikke havde været i Ribe, men at der sidst, han var der, havde været Barrikader i Gaderne, og at Borgerne havde væbnet sig. Regulære danske Tropper kunde der derimod næppe være.

Ritmesteren inddelte nu sine Folk paa følgende Maade:

1. *Fortrop*: 15 Husarer.

tog 1807 i Københavns Forsvar, 1808 Løjtnant i det danske Livregiment og cand. jur. 1814 Byfoged i Ringkøbing, 1826 Amtmand over Skanderborg Amt, 1828—1852 Stiftamtmand over Ribe Stift og Amtmand over Ribe Amt. 1836 Stænderdeputeret i Viborg. 1851 Medlem af Notabel-Forsamlingen i Flensborg. Da Regeringen paa Gottorp straks efter Oprørets Udbrud ophævedes af Kongen, fordi den havde hyllet den provisoriske Regering, beordredes S. sammen med General-decisor Kirstein og Borgmester Lassen i Haderslev til som ekstraordinære Kommissærer at undersøge de slesvigske Embedsmænds Forhold og overtage Regeringen i Landet. Denne ekstraordinære Regeringskommission for Hertugdømmet Slesvig udnævntes 3. April 1848 og vedblev at bestaa indtil 31. Marts 1849, skønt Begivenhederne efter Slaget ved Slesvig forhindrede den i at fungere. — 30. April 1814 gift med Susanne Christine Trojel (f. 22. Okt. 1791, d. 15. Sept. 1888.) Død i Kbhvn. 31. Juli 1874. Det Side 200 gengivne Maleri findes paa Ribe Raadhus og er malet af Geskel Saloman 1843. Stiftamtsgaarden var den samme som den nuværende i Puggaardsgade Nr. 193.

¹⁾ Torvet Nr. 43 (Porsborg).

²⁾ Overauditør Georg Alexander Rømeling-Stricker, f. 1807, Borgmester i Ribe 1845—1849. Død 22. April 1880. Borgmesterens private Bolig var Sortebrødregade Nr. 16—17, medens Kontoret var paa Torvet Nr. 43 (Porsborg).

2. *Hovedstyrke*: 31 Husarer under en Vicevagt-mesters Kommando samt Haandhestene fra de Husarer, der fulgte til Fods eller paa Vognen.

3. 1 Underofficer og 2 Mand, der straks efter Indrykningen paa Posthuset skulde rekvirere en Ekstrapost til Arrestanterne.

4. *Vognen* og i denne 4 Husarer med Karabiner og Pistoler.

5. *Til Fods*, umiddelbart efter Vognen, Ritmesteren, Løjtnant Roos, en Trompeter og Tolken.

6. *Bagtrop*: 1 Underofficer og 6 Husarer.

Saaledes formeret nærmede man sig Ribe. Det var maaneklart, men Taagen fra Engene hindrede et vidt Overblik. I 800 Skridts Afstand saa man den gamle Stiftsstads karakteristiske Domkirketaarn. Ritmesteren lod gøre Holdt og Vognen køre frem foran Fortroppen.

Under Holdtet sneg Løjtnant Roos sig frem for at se, om Porten var besat og hvorledes. Han fandt 3 Mand staaende paa Broen foran Porten i Samtale med hverandre og troede at bemærke, „at de kun var bevæbnede med Spyd.“ Efter at han var kommen tilbage med Melding, lod Eskadronschefen, der imidlertid havde givet de fornødne Ordre, Vognen sætte sig i Bevægelse, medens de 2 Officerer, Trompeteren og Tolken fulgte tæt efter.

Kusken havde Ordre til i Skridt at køre over Broen ind i Porten og til hverken ved Tilraab eller Skydning at understaa sig i at vende om eller holde an. De fire Husarer, der laa bag ved ham i Vognen, havde Ordre til straks at skyde ham ned, hvis han vovede at handle anderledes end befaleet. Naar man havde naaet Sønderport, skulde Husarerne springe ned fra

Vognen og saa lydløst som muligt bemægtige sig Porthuset, medens Resten af Afdelingen sluttede op. Derpaa vilde, endnu inden der blev foraarsaget Larm i Byen ved Husarernes Indrykning, Ritmesteren og Løjtnanten, hver ledsaget af nogle faa Mand, gaa den ene til Grev Sponnecks, den anden til hans Stedfortræders Bolig for at arrestere disse. Saasnart Officererne kunde tænkes at have naaet deres Bestemmelsessted, skulde Fortroppen rykke gennem Byen til Nørreport og holde denne besat, medens Hovedstyrken fulgte efter til Torvet. Bagtroppen skulde blive ved Sønderport, og ingen maatte indlades i Byen eller forlade denne. Hovedstyrken havde Ordre til at afpatrouillere Gaderne ved Husarer i fri Gangart; disse skulde arrestere alle Indbyggere, der viste sig paa Gaden, og aflevere dem paa Torvet. Der skulde de saa bevogtes med Ansigtet mod en Mur. Ingen maatte aabne Vinduerne, og bevæbnede skulde straks skydes ned.

Lykkedes det ikke med Folkene paa Vognen at bemægtige sig Sønderport, var Hovedstyrken bestemt til at afgøre dette, medens Fortroppen skulde holde sig rede til straks efter Besættelsen af Porten at sprænge ind i Byen og sprede eventuelle Sammenstimlinger af Beboerne. — Sluttelig kunde det Tilfælde indtræffe, hvor Eskadronschefen — med forrettet eller uforrettet Sag — saa sig nødsaget til i Hast at forlade Byen. I saa Fald vilde der blive blæst Generalmarch, paa hvilket Signal alt skulde forsamles paa Torvet, med Undtagelse af Fortroppen, der vedblivende skulde holde Nørreport besat. Ad denne Vej vilde man saa forlade Byen.

Udførelsen af disse omstændelige Ordre vilde naturligvis vanskeliggøres ved Ukendskabet til Byen; men

da denne hvilede i sin tryggeste Søvn, gik alt ikke desto mindre ganske programmæssigt.

Da Vognen var midt paa Broen, raabte de tre Folk paa denne: „Holdt!“ — Kusken trak i Tøjlerne, men et Stød i Ryggen af en Karabinkolbe bragte ham til at køre videre. Nu greb Ripenserne paa Broen i Tøjlen; men da der stod to Danske paa den ene Side og een paa den anden Side af Vognen uden at ane Uraad, var det en nem Sag for Officererne og Trompeteren hver at gribe een i Struben og bringe dem til Tavshed. Husarerne i Vognen sprang ned og bemægtigede sig Vagtbygningen ved Broen. De bragte herfra en Mand frem, som i den bare Skjorte skulde aabne Slagbommen, som spærrede Indgangen; at han af Skræk ikke kunde finde Nøglerne, var meget begribeligt, hvorfor man maatte gaa i Gang med at aabne den med Magt. Efter mange forgæves Forsøg lykkedes det endelig, og Vejen til den fredelige By stod Preusserne aaben.

Ritmesteren og Løjtnanten tog 6 Husarer med sig, af hvilke 3 skulde holde de fangne ripensiske Borgervæbningsfolk, der medførtes som Vejvisere, i Ro. Næppe var Preusserne komne nogle Hundrede Skridt frem ad den mørke Gade, før de hørte en Afdeling komme sig i Møde. Husarerne antog de 4—6 Mand, man mødte, for en Patrouille, der skulde have afløst Brovagten. Da de var komne nær paa, blev Manøvren fra før gentaget. Medens Løjtnant Roos med en enkelt Mand begav sig til Borgmesteren, var Ritmesteren nødt til at tage alle Fangerne med sig til Stiftamtsgaarden.

Her opdagede han til sin store Skuffelse, at han kun gennem et Forhus, hvis Port var fast lukket,

kunde naa Hovedbygningen¹⁾, der laa ved en Have med en høj Mur om. Til at bevogte Huset fra Havesiden — han troede, at Haven gik ned til Vandet — fik han kun een Husar tilovers, som for at komme ind i Haven maatte staa op paa Ritmesterens Skuldre og derfra klatre op paa Muren. Han havde Ordre til ikke at lade nogen slippe ud af Huset og til straks at skyde, dersom nogen med Magt prøvede derpaa.

Efter nogen Søgen fandtes ved Indgangsdøren en Klokkestreng. Ritmesteren trak i den, men uden Resultat. Imidlertid begyndte de fangne Ripensere at røre sig, hvad der indbragte dem nogle Stød med Pistolkolben, hvorhos de anbragtes tæt ind til Forhuset, for at de ikke skulde blive sete indefra.

Ritmesteren begyndte igen at trække i Klokkestrengen, og nu hørte man virkelig Klappen af Træsko fra Huset. Der var nogen, der nærmede sig Døren og som, uden at aabne, spurgte, hvem det var. Tolken svarede: „Et Bud til Grev Sponneck.“ Svaret lød: „Greven er ikke hjemme!“ Tolken erklærede imidlertid, at dette umuligt kunde passe; hvis Greven ikke var i Ribe, vilde man ikke have sendt ham derhen. Han bragte en Skrivelse med vigtige Efterretninger. Manden skulde blot hurtigt lukke op og modtage den af ham.

Det hjalp. Manden derinde nærmede sig Indgangsdøren, Nøglen drejedes om i Laasen, og Ritmesteren stod med løftet Fod for, saa snart Døren aabnedes paa Klem, at sætte Foden imellem. Dette skete. Døren blev slaaet op, og Ritmesteren greb fat i en Mand, der ikke havde andre Klæder paa Kroppen end Skjorte og Træsko. Paa fornyet Efterspørgsel benægtede han

¹⁾ Den nuværende Indgangsdør midt paa Stiftamtsgaarden, der flere Gange er forlænget mod S. Ø., fandtes dengang ikke.

endnu Grevens Tilstedeværelse i Huset; men da Pistolen blev sat ham for Brystet, tilstod han, at Greven *var* hjemme.

For saa vidt havde Ritmesteren alt sit paa det tørre; men den halvnøgne Mand havde saa ganske tabt Contenancen, at der ikke var noget at stille op med ham. Preusserne maatte saa hjælpe sig selv. I Forhuset var der mørkt, men efter nogen Søgen fandt Ritmesteren en uafloaset Dør, kom igen ind i et mørkt Rum, saa atter til en Dør. Da han skulde tage i den, aabnedes den, og to Personer *for* ud af den og lige i Armene paa ham. Han greb fat i dem og opdagede — at det var to saa at sige nøgne Kvinder, af hvilke den ene var forholdsvis fornuftig og tilbød at tænde Lys. Da dette var sket, fik de to Piger Lov at gaa ind i deres Kammer, der iøvrigt kun havde een Udgang, for at klæde sig paa og derpaa straks vise sig igen. Da dette skete, blev den ene sendt op til Grev Sponneck for at hente denne ned til Køkkenet, idet hun samtidig skulde sige ham, at han ikke skulde indlade sig paa noget Flugtforsøg, da Huset var besat til alle Sider, og Posterne havde Ordre til at skyde enhver ned, der uden militær Ledsagelse søgte at fjerne sig. —

Inden vi gaar videre, vil vi kortelig omtale, hvad det var, Stiftamtmanden havde foretaget sig efter den fjendtlige Hærs Indrykning i Jylland¹⁾.

Den 5. Maj afsendtes fra Vejle Amt Anmodning til Amtet i Ribe om at komme førstnævnte til Hjælp

¹⁾ „Ekstract af Ribe Amtsraads Forhandlinger i et ekstraordinært Møde, den 24. Maj 1848.“

Indberetning fra Amtsfuldmægtig Thorup til Det kongelige Rentekammer, dateret „Ribe Stiftamthuus, den 15. Maj 1848.“

ved de betydelige Udskrivninger, som var blevne dette paalagt ved Rekvisition fra den preussiske Intendantur af 4. Maj. Straks efter Modtagelsen heraf begav Stiftamtmanden sig til Hovedgaarden Estrup i Malt Sogn, og da han fik at vide, at fjendtlige Tropper var rykkede ind i Andst Herred, tog han videre til Vejle for at forhandle med Stiftamtmand Hoppe¹⁾. I Vejle enedes man om at fordele Udskrivningen i Forhold til Hartkornssummen for Andst Herred og det samlede Vejle Amt. Ribe Amt overtog herefter fra 10. Maj daglig Leveringen af:

2100 Pd. Oksekød af de ialt udskrevne	4200 Pd.
4000 - Brød - - - - -	8000 -
500 - Smør - - - - -	550 -
1000 - Halm - - - - -	5400 -
1000 - Hø - - - - -	4500 -
30 Tdr. Havre - - - - -	90 Tdr.

Derimod *nægtede* Stiftamtmanden paa det bestemte at efterkomme Rekvisitioner, der ikke indskrænkede sig til de fjendtlige Troppers Livsophold i selve det besatte Distrikt, og vægrede sig derfor ved at udrede Ris, Salt, Brændevin, Vin, Cigarer, Tobak, Sukker og ikke mindst Heste.

Den anførte Leverance skulde udredes ikke blot af Andst, men ogsaa af det tilstødende Malt Herred, og det overdroges Cancelliraad, Herredsfoged Qvistgaard, som boede i Kolding, at fordele og opkræve det ved-

¹⁾ Peder Fielsted Hoppe, f. 14. Avg. 1794. 1816 Auskultant i Kammerkollegiet. 1824 Amtmand over Islands Sønderamt og konst. Stiftamtmand, 1826 Stiftamtmand over Island, 1828 kongevalgt Stænderdeputeret for Østifterne, 1828 Amtmand over Vejle Amt; d. 23. Maj 1848.

tagne Bidrag. Da det imidlertid var nødvendigt her at ansætte en Mand, der udelukkende kunde beskæftige sig med disse Forretninger, havde Stiftamtmanden besluttet i den Anledning at tage til Kolding Søndag den 14. Maj.

Da Grev Sponneck om Natten før sin Afrejse blev vækket med den Besked, at en preussisk Officer ventede ham i Køkkenet, blev han, som rimeligt er, meget opbragt. Der var imidlertid ingen anden Udvej end at gøre, som befalede, hvorfor han ogsaa efter at have klædt sig paa gik ned til Ritmesteren, hvem han spurgte om, hvem han var og hvad der gav ham Ret til ved Nattetid at overfalde en fredelig Bolig. Ritmesteren svarede, at hans Navn ganske vist hverken gjorde fra eller til, men at han paa den anden Side heller ikke vilde skjule det — iøvrigt var det tilstrækkeligt at vide, at han havde en preussisk Officer over for sig, der havde Ordre til at arrestere ham, hvilket herved skete. Greven vægrede sig ved at følge med, men da Ritmesteren som Grund til Arrestationen angav, at Grev Sponneck ikke havde villet efterkomme General Wrangels Rekvisitioner i deres fulde Udstrækning, og iøvrigt ikke lod sig rokke, indsaa han, at Modstand var umulig, og erklærede sig villig til at følge med som Arrestant; kun bad han om, at man vilde give ham saa megen Tid, at han kunde ordne sig til Afrejsen. Han meddelte, at han selv var gammel Officer, og at han var rede til at give sit Æresord paa ikke at gøre noget Forsøg paa Flugt, hvorfor han opfordrede Ritmesteren til at tage Posterne bort fra hans Hus. Hvad Flugt angik, modtog denne Æresordet, men at trække Posterne bort afslog han bestemt og efterlod endog en Underofficer i Huset; han gav Greven

$\frac{1}{2}$ Time, efter hvis Forløb en Officer vilde afhente ham, opfordrede ham til at medtage alle nødvendige Papirer til Udskrivning af Levnedsmidler fra Kolding samt til at hidkalde Krigsraad Søren Juel¹⁾ — hvem Underofficeren vilde ledsage til Amtsgaarden — for at optage en Protokol.

Efter at have udgivet endnu nogle Ordre, begav Ritmesteren sig til Torvet for at overbevise sig om, hvordan Sagerne stod i Byen, og om det ogsaa var lykkedes Løjtnanten at udføre sin Mission. Paa Gaardene red Husarerne omkring i nogen Afstand fra hverandre og bragte enhver, der viste sig, til Torvet, hvor de anbragtes med Ansigtet mod en Mur og under Bevogtning af Husarer med spændte Karabiner.

I Borgmester Strickers Hus fandt Ritmesteren saavel denne som Løjtnant Roos i stærk Ophidselse. Førstnævnte beklagede sig over den yderst hensynsløse Behandling, der var bleven ham til Del af Løjtnanten, og denne over Overauditørens „Uforskommethed“. Sagen havde følgende Sammenhæng. Løjtnanten havde forefundet Døren aflaaet og havde uden Resultat banket flere Gange paa; saa hørte han en Dør blive aabnet inde i Huset og nogen løbe op til den øvre Etage. For at komme enhver Eventualitet i Forkøbet, tog han den ledsagende Husars Karabin, slog med Kolben en Vinduespost ved Siden af Indgangsdøren ind, voltigerede over Husaren ind ad Vinduet, var i et Nu inde i Huset og saa rask efter Tjenestepigen, der løb ovenpaa, at han næsten samtidig med hende naaede ind i Sovekammeret, hvor Overauditøren og

¹⁾ Krigsraad Søren Juel (f. 1788, d. 10. Avg. 1860), Byskriver i Ribe; boede paa Hjørnet af Sønderports- og Puggaards-gade, Matr. Nr. 158.

hans Kone laa i Sengen. Roos stillede sig op ved Sengen og opfordrede Overauditøren til at staa op, klæde sig paa og følge ham som Arrestant. Herover blev Overauditøren meget opbragt og forlangte, at Officeren skulde forlade Værelset, til han var staaet op. Det gik Løjtnanten imidlertid ikke ind paa, men bad ham ikke genere sig og blot gaa i Gang med Toilettet. Stricker maatte saa ud af Sengen og gik ind i et Sideværelse, hvorhen Løjtnanten fulgte ham, og hvorfra de begge efter endt Paaklædning begav sig nedenunder. Medens Ritmesteren her søgte at berolige de oprørte Sind, faldt pludselig et Skud ved Domkirken.

Ritmesteren tog straks Borgmesteren ved Armen og førte ham hen til Torvet, hvor han overgav ham til nogle Husarer med den Tilføjelse, at han straks vilde lade ham skyde, hvis nogen af hans Folk blev saaret af bevæbnede Borgere. Da han hurtig begav sig til Kirken, meldte en Post, der var stillet op for at iagttage en snæver Gennemgang her — antagelig „Rykind“ —, at en Mand havde søgt at snige sig frem med et Gevær i Haanden; da Manden ikke var standset paa hans Tilraab, havde han skudt; men efter at Krudtrøgen var trukket bort, var der intet at se mere. Antagelig var han flygtet ind i et af Husene i Smøgen; thi paa den anden Side af denne var der stadig redet Patrouiller forbi, som ellers maatte have grebet ham. Ritmesteren og en Del Husarer løb nu ind i Smøgen og gik gennem Vinduerne ind i Husene, men da de kun havde ringe Tid, kunde de ikke søge grundigt og fandt ham saaledes ikke.

Da Ritmesteren kom tilbage til Overauditøren, bad denne, om han maatte lade bekendtgøre ved Udraa-

beren, at enhver, der viste sig med Vaaben i Haand, vilde blive skudt; han mente dog ikke, at der vilde finde nogen Fjendtlighed Sted fra Beboernes Side. — Denne Anmodning blev bevilget, og Udraaberen blev ledsaget af et Kommando af Husarer.

Samtidig paalagde Ritmesteren Byen en Levering af Havre, Brød, Smør, Vin, Skinke og Cigarer, som Overauditøren erklærede sig villig til selv at udføre, hvorfor man straks gik i Gang med at læsse disse Sager paa den medbragte Vogn.

I Byen herskede fuldstændig Ro, og Ritmesteren begav sig nu igen til Stiftamtsgaarden for at bringe sine Forretninger der til Ende. I Forstuen fandt han Underofficeren, der meldte ham, at Krigsraad Søren Juel allerede var paa Kontoret. Ogsaa en Mand af Kontorpersonalet kom til Stede for at føre Ritmesteren derop.

Underofficeren holdt Ritmesteren tilbage, og stærkt betaget af Situationen fraraadede han denne at gaa alene op ad Trappen efter Skriveren. Ritmesteren beroligede imidlertid Underofficeren ved at slaa paa Pistolerne i Kappelommen, befalede ham at følge med op, men at blive udenfor. Derpaa fulgte han Skriveren gennem et mørkt Rum til Kontoret, hvor Stiftamtmanden og Søren Juel allerede befandt sig. Han maa dog have været bange for at blive overfaldet; thi han beretter, at han spændte en af Pistolerne i Lommen.

Der skulde nu optages en Protokol, men Grev Sponneck erklærede, at Søren Juel ikke forstod Tysk, og at han selv ikke „skrev“ Tysk. Ritmesteren svarede imidlertid, at han nok skulde diktere paa Tysk, saa kunde Greven oversætte det paa Dansk for Søren Juel, hvis Nedskrift Hann- v. Weyhern kunde

Dansk nok til at kontrollere. Ved denne Lejlighed fortalte han Greven, hvad denne vel havde hørt, at der var blevet løsnet Skud i Byen. Ham selv var det absolut ligegyldigt, men Byen selv vilde næppe staa sig ved det; thi i Gentagelsestilfælde vilde han med sin Afdeling forlade Byen, spærre Udgangene og overlade Resten til den Bataillon Fodfolk, der med 4 Kanoner laa foran Byen og som sikkert vilde aabne Ilden imod den.

Efter at have hørt denne Krønike mente Greven, at Indbyggerne næppe vilde lade sig forlede til Fjendtligheder. Ritmesteren lo og svarede, at det efter de af ham trufne Forholdsregler ogsaa vilde falde dem vanskeligt. Imidlertid kom Jægeren tilbage — uden Gevær —, og man begyndte at optage Protokollen. Ritmesteren lod i den kommanderende Generals Navn nedskrive, at hvis Ribe Amt ikke viste sig fuldstændig føjeligt og ikke straks bragte de udskrevne Leveringer til Udførelse, vilde denne med Magt inddrive det fir-dobbelte med stærke Eksekutionstropper og iøvrigt gribe til de alvorligste Forholdsregler derimod.

Efter at Protokollen var undertegnet af de tilstedeværende, erklærede Ritmesteren, at Greven nu maatte holde sig rede til Afrejse; han gik saa til Torvet, hvor den rekvirerede Ekstrapost samtidig ankom, og hvor han glædede Overauditøren med den Meddelelse, at han nu, da Stiftamtmanden var i hans Magt, vilde løslade ham. Løjtnant Roos afhentede Greven og satte sig ind i Vognen til ham, Posterne ved Stiftamtsgaarden blev trukne ind og Generalmarch blæst. I et Nu var Afdelingen samlet paa Torvet, og afsted gik det i Trav ad Koldingvejen med Greven i Midten, medens de mange arresterede endnu blev fastholdte

af en mindre Styrke, indtil Afdelingen var vel ude af Byen. Klokken kunde vel da være 2 om Natten.

Marchen fortsattes til Foldingbro, hvor der skulde holdes et længere Hvil, idet dette Sted ved Aaen var særlig let at forsvare. De preussiske Husarer var nu saa søvnige, at Føreren, paa nogle faa nær, maatte lade dem trække Hestene for at holde dem vaagne.

I Foldingbro blev Broen besat med en Post og barrikaderet samt en Reserve paa 20 Heste opstillet ved Kroen, medens alle andre rykkede ind i denne. Requisitionen fra Ribe blev udleveret til Mandskabet, der derpaa fik Lov til at sove. Officererne maatte uafbrudt inspicere Posterne for at holde dem vaagne.

Efter 4 Timers Hvil fortsatte man ad Kolding til. Fra Skodborghus satte Ritmesteren sig ind til Stiftamtmanden og lod en Underofficer sætte sig paa Bukken, medens Løjtnant Roos dækkede Ryggen og sluttelig førte Afdelingen direkte tilbage til Kantonnementet.

Klokken 2 Eftermiddag naaede Ritmesteren Kolding med sin Fange og meldte sig til den kommanderende General. —

Under sit Ophold i Kolding nød Stiftamtmanden sin personlige Frihed og varetog paa dygtig Maade Amtets Interesser ved Hovedkvarteret, hvor han opnaaede at nedsætte det daglige Vognantal, der skulde leveres af Ribe Amt, fra 149 til 105. Ligeledes eftergaves en Del Restancer efter Cancelliraad Quistgaards Udskrivning af 10. Maj med Undtagelse af 700 Pd. Smør. Da det viste sig, at den med Vejle Amt truffne Overenskomst ikke passede, idet der heri ikke var taget Hensyn til den daglige Forandring i Troppestyrken og hermed i Leverancernes Størrelse, enedes man om fra den 18. Maj at udrede hver Halvdelen. Gryn,

Brød, Smør, Hø, Halm og Havre lignedes paa Andst, Malt og nu tillige Gørding Herreder. Da Amtmanden mente, at Billighed talte for, at de øvrige Dele af Amtet leverede Stude, udskrev han 17 Stude fra Lø og Møgeltønder Herreder og 10 Stude fra Øster og Vester Herreder.

19. Maj ansattes Kammerraad, Grænsetoldinspektør Petersen til paa Ribe Amts Vegne at bestyre Udskrivnings- og Befordringsvæsenet, og den 20. Maj blev Amtmandens Arrest hævet. 22. Maj vendte han tilbage til Ribe og indberettede den følgende Dag det passerede til det kongelige Rentekammer. I sin Indberetning skriver han om Grunden til sin Anholdelse:

— — — — „Hvilke Skridt fra min Side der har fremkaldt min Anholdelse eller hvad Man ved denne maaske har tilsigtet opnaaet, er jeg ude af Stand til at opgive, men at der Intet fra min Side blev concederet af de flere fremsadte (!) Fordringer, som gik ud over Armeens nødvendige Underholdning, er en Selvfølge.

„Af disse Fordringer skal jeg kun nævne en daglig Leverance af Kaffeboenner, Tobak, Viin m. v. Tilveiebringelse af Læder til Armeens Fødtøi, af 330 Heste, der skulde fordeles paa Ribe, Veile, Skanderborg og Aarhus Amter, Deeltagelse i Repartition og Indfordring af 2 Million Specier paa Jylland efter hoslagte Kundgørelse, grundet paa en mig foreholdt Skrivelse fra det tyske Forbund, hvorom jeg imidlertid tør antage, at Kundskab er kommen til Kjøbenhavn gjennem den for Weile Amt constituerede Justitsraad With, da han ved et Møde med mig i Kolding forsikkrede, at saadant var skeet over Bogense.

„Da General Wrangel hidtil nøiagtig har holdt Ord

med Iværksættelse af sine Trudsler, og han saaledes har ladet foretage Udplyndring af flere Gjenstande. samt nyelig af Heste¹⁾, er Man i Jylland i største Frygt for, efter den 28. at blive formelig udplyndret, og enhver Familie søger nu at skjule og nedgrave hvad der er mueligt; men blandt Bønderne i det af Fjenden besatte District tænke allerede flere paa at løskjøre sig fra Plyndringen med Penge og hellere at opoffre Noget end miste Alt.“ — — — —

Den 24. Maj afholdtes ekstraordinært Amtsraads-møde paa Damgaard i Andst Sogn, hvor Stiftamtmanden aflagde Beretning om det passerede, og samme Aften indtraf denne igen til Kolding. Han fik her ved det preussiske Hovedkvarter Efterretning om Armeens Afmarch den paafølgende Dag og tilbageviste derfor øjeblikkelig samtlige undervejs værende Provi- anteringsvogne. —

Paa Grund af Ruslands Mellemkomst maatte General Wrangel trække sine Tropper ud af Nørrejylland, og Udskrivningen af de 2 Millioner Specier faldt her- ved bort. Naar Magasinerne i Kolding i den Tid, Besættelsen havde varet, kun havde modtaget, hvad den strengeste Nødvendighed bød²⁾, kunde Ribe Amts Beboere herfor takke den værdige Myndighed og Bestemthed, hvormed Stiftamtmand Grev Sponneck var optraadt overfor General Wrangel.

¹⁾ 19. Maj lod den preussiske Armee i Ribe Amt borttage 43 Heste, heriblandt en Greven tilhørende, i Foldingbro opstaldet, Ridehest. Forf. Anm.

²⁾ 5.—25. Maj: 47 Stk. Slagtekvæg 24.874 Pd. à 12 Sk.
 Bankebyggryn 5.421 - - 6 -
 Bagt Rugbrød 88.593 - - 3 -
 Smør 6.785 - - 16 -

Kilder:

Militärwochenblatt 1890 — Berlin.

Extract af Ribe Amtsrads Forhandlinger i et extraordinært Møde den 24. Maj 1848.

Indberetning til det kgl. Rentekammer fra Fuldmægtig Thorup af 15. Maj 1848 og fra Stiftamtmand Sponneck af 23. Maj 1848.

Ribe Byes Arkiv.

Ribe Stifts Avis og Avertissementstidende 1848.

5.—25. Maj: Flæsk	228 Pd. à 16 Sk.
Hø	27.074 - - 1 -
Halm	41.534 - - 1/2 -
Havre	463 Tdr. à 2 Rbd. 48 Sk.
	<hr/>
	9041 Rbd. 26 Sk.
19 Maj: 43 Heste	4342 - - -
3.—17. Maj: 149 Vogne dgl.	10425 - - -
18.—25. Maj: 105 do. do. à 3 Rbd..	
	<hr/>
	23.808 Rbd. 26 Sk.